

E 107

E 107

A

TOLNA-BARANYA-SOMOCSI

ÁG. HIT. EV. EGYHÁZMEGYE

BONYHÁDI ALGYMNÁSIUMÁNAK

ERTESÍTŐJE

AZ

187⁶₇-IKI TANÉVRŐL.

KÖZZÉ TESZI:

WIESNER BOLDIZSÁR

EZ IDEI IGAZGATÓ-TANAR.

PÉCSETT, 1877.

NYOMATOTT TAIZS MIHÁLYNÁL.

REV 85

REV 98

REV 2010

Tartalom:

- I. Jelentés az 187⁶/₇-iki tanévről.
- II. Tanári személyzet.
- III. Kötelezett tantárgyak.
- IV. A tanulók névjegyzéke.
- V. Az algyrnasium népességének átnézető kimutatása az
187⁶/₇-iki tanévben.
- VI. Ösztöndíjak.
- VII. Könyvtár.
- VIII. Szertárok.
- IX. Tápintézet.
- X. Adományok az építkezésre és isk. telek-befásításra.
- XI. Zárszó.

- E 1017/1876/1877

I.

Jelentés az 187⁶/₇-diki tanévről.

Az 187⁶/₇-diki tanév a szeptember hó három első napján tartott beiratások és egy vásári nap közbenjötté után szeptember hó 5-én Nagytiszteletű Schleining Károly esperes ur jelenlétében, az iskolai törvények fölolvásával megnyitvatván, az előadások szeptember 6-án vevék kezdetüket.

Mindenekelőtt a föntartó egyházmegye ismételt nemes áldozatkészségének egy tényéről kell megemlékeznünk. Midőn az egyházmegye ugyanis algyrnasiuma jövőjének és fölvirágzásának biztosítása tekintetéből azt alapítása helyéről Sárszentlőrincről az 187⁰/₁-diki iskolai év kezdetével Bonyhádra helyezte át, vétel útján téres udvarral és kerttel összekötött iskolai helyiségnek jutott ugyan birtokába, de az új iskolaépület kijavításánál, illetve átalakításánál pénzérő hiányában csak a legszükségesebbekre — tantermek, szertári és convictusi helyiségre — kellett szoritkoznia. Az áthelyezés óta az esperesség a még hiányzó szükséges tanszerek megszerzésére fordítván pénzerejét, az iskolai épület udvarra eső hátsó részének átalakítását ez ideig elhalasztani volt kénytelen. Mult évi augusztus hóban tartott közgyűlésén azonban az egyházmegye az iskolai épület dülő félben volt e hátsó részének is átalakítását, még pedig két tanári lakássá 3—3 szobával elhatározta és az építkezést nyomban meg is kezdeté. Miután pedig az egyházmegyei közgyűlés belátta, hogy a különben is esekély tanári fizetés mellett ezen természetben két tanárnak átadandó lakásért bért nem fogadhat el, a tanügy iránt mutatott eddigi áldozatkészségéhez hiven elhatározta, hogy a tanári fizetés 100 frttal emeltessek.

Az építéssel kapcsolatban az isk. nagybizottmány indítványára fentemlitett közgyűlés egyszersmind határozattá emelte azon rég táplált óhaját a tanári karnak, hogy a szabadban fekvő, az iskolai udvarra és udvarkertre rugó s 1600 □^o tevő telek az iskolai pénztár terhére befásittassék és ez által az ifjuság idővel oly helyet nyerjen, a hol a melegebb hónapokban üdítő szabad levegőt élvezhet. (Az építésre és a kert befásításra tett adományokról alább.)

Algyrnasiumunk népessége ez isk. évben is gyarapodott és úgy hiszem, nem valótlan állításom, ha a tanítató szülők intézetünk iránt terjedő érdeklődését annak tulajdonitom, hogy a tanári karnak egyik főtürekvése oda is irányul, miszerint a magyar nyelvet, ennek mint tanyelvnek kizárólagos és szigorú használatával, a németajku tanulókkal is úgy elsajátitassa, hogy azt mint anyanyelvüket használhassák.

A tanuló ifjuság magaviseletével és szorgalmával a tanári karnak általános megelégedését jelezhetem, — habár nem tagadhatom, hogy voltak esetek, ahol a tanári karnak a szigorúbb rendreutasítás és erősebb sarkalás eszközeihez is kellett folyamodni.

Tanulóink egészségi állapota ez idén is kedvező volt ugyan általában, de fordultak elő makacsabb betegségi esetek is, melyek tanulóink némelyikét az iskolába járástól hosszabb ideig visszatartották. Nem mulaszthatom el az intézet nevében hálás köszönetet mondani a helyben lakó orvos uraknak, névszerint tek. Schád János, Dr. Elbogen Fülöp, Dr. Obláth Adolf és Dr. Pót Radó uraknak, kik beteg ifjainkat mindannyiszor szives előzékenységgel gyógykezelték.

Az első félévi nyilvános vizsgák január hó 30 és 31-én tartattak meg Nagytiszt. Schleining Károly esperes, tek. Dobrovsky János esp. felügyelő és tek. Dr. Láng Frigyes iskolai felügyelő urnak, valamint az isk. nagybizottmány több tagjának és számos a nevelés ügye iránt érdeklődő közönségnek jelenlétében.

Mint minden évben, úgy ez idén is a tanári kar megengedte az ifjuságnak, hogy a szabadban majalist rendezzen és ezt május hó 26-án meg is tartotta helybeli és vidéki kedves vendégek jelenlétében. Az ifjuság nevében mély köszönetet mondok Nagys. Bárány Sándor, tek. Krámoliny József és tiszlendő Lágler Lajos uraknak, kik 2—2 frttal o. é. voltak szivesek az ifjusági örömnep költségeinek fedezéséhez hozzájárulni.

II. Tanári személyzet.

Tanár neve	Tantárgyai az egyes osztályokban	heti órai- nak szám	J e g y z é k
Arndt János	Vallástan I. és II. oszt. együtt. Magyarnyelvt. I. II. III. és IV. oszt. Földrajz I. és II. oszt. Történelem II. oszt.	21	Az első oszt. főnöke, értekezleti jegyző
Marhauser Imre	Vallástan III. és IV. oszt. együtt. Latin I. II. III. és IV. oszt. Vegyten 2-dik félévben IV. oszt.	23	A II. oszt. főnöke, tápintézeti gondnok, iskolai pénztárnok, könyvtárnok.
Scherer Konrád	Mennyiségtan I. II. III. és IV. oszt. Természettan III. és IV. oszt. Rajz és szépírás I. II. III. és IV. oszt	24	A IV. oszt. főnöke, a physikai, chemiai és ásványtani szer- tár őre.
Wiesner Boldizsár	Németnyelvt. I. II. III. és IV. oszt. Földrajz s történelem III. és IV. oszt. Természetrájz I. és II. oszt.	22	A III. oszt. főnöke s ez idő szerint igaz- gató.
Martin György	Ének és torna I. II. III. és IV.	6	Ev. néptanító.

Jegyzet. A róm. kath. tanulókat főtiszt. Bencez István, — a Móz. vallásukat Breyer Rudolf néptanító úr oktatták vallásukban.

III.

Kötelezett tantárgyak.

Vallástan.

I-ső és II-ik oszt. együtt hetenkint 2 óra. Ó-szövetségi bibliai történetek. Biblia olvasás és magyarázat. Kéz-
könyv: Wurga János „Bibliáisme, bibliai történetekkel és Palestina földrajzával.“ 6-ik kiadás 1874.
III-ik és IV-ik oszt. együtt hetenkint 2 óra. Egyháztörténelem. K. k. Pálffy József „Keresztyén anyaszentegy-
ház története“ 5-dik kiadás 1870.

Magyarnyelvtan.

I-ső oszt. hetenkint 3 óra. Alaktan, egyszerű és bővített mondatok. Értelmes olvasás és az olvasottak előadása,
— helyesírás s otthoni írásbeli gyakorlatok. K. k. Torkos László: „Magyarnyelvtan“ 4-dik kiadás
1875. Költemények emlékelése. K. k. Dlhányi Zsigmond „magyar olvasókönyv“ 3-dik kiadás 1872.

- II-dik oszt. hetenkint 3 óra. Az alaktan ismétlése és főként az igetan. Egyszerű és összevont mondatok. Olvasmányok és ezeknek szó- és írásbeli előadása. Költemények emlékelése. K. k. mint fentebb.
- III-ik oszt. hetenkint 3 óra. Mondattanból: az előbbieket ismétlésével az összetett mondatok és körmondatok. K. k. mint előbb. Elemező olvasás, írásbeli gyakorlatok, szavalás. K. k. Baráth Ferencz „Magyar olvasókönyv“ Ir. 1873.
- IV-dik oszt. hetenkint 3 óra. Közéleti fogalmazványok. K. k. Baráth „magyar tan- és olvasó könyv“ II. r. 1872. Verstan, otthoni dolgozatok, szavalás.

Németnyelvtan.

- I-ső oszt. hetenkint 2 óra. A tárgy- és tulajdonságnevek ejtegetése, ez utóbbiak fokozása, számnevek, névmások. Fordítási gyakorlatok (1—70) és ezekkel összekötve: az egyszerű mondat részeinek és ezek elhelyezésének ismertetése. K. k. Ballagi Károly „Németnyelvtan“ 10-ik kiadás, 1877.
- II-dik oszt. hetenkint 2 óra. Az igék és határozók. Fordítási gyakorlatok (90—160). Az összetett mondat, a fő- és mellékmondat szóhelyezése. Költemények fordítása és emlékelése. K. k. Nyelvtan, mint az I-ső oszt. Olvasókönyv: Ballagi Károly: „Német olvasókönyv“ 5-dik kiadás 1873.
- III-dik oszt. hetenkint 2 óra. Az alaktan ismétlése és befejezése. Mondattanból: a szóhelyezés és szóvonzat. Német és magyar olvasmányok fordítása s alaktani s mondattani elemzése. Költemények emlékelése. K. k. mint fentebb. A magyar olvasmányok Baráth Ferenc olvasókönyvéből vétettek.
- IV-ik oszt. hetenkint 2 óra. A mondattan ismétlése és befejezése. Német- és magyar olvasmányok fordítása s főként mondattani elemzése. Költemények emlékelése. K. k. mint fentebb.

Latinnyelvtan.

- I-ső oszt. hetenkint 5 óra. A tárgynevek ejtegetése, végzet és jelentés szerinti neme, tulajdonságnevek ejtegetése és fokozása, számnevek, névmások ejtegetve, az előjárók alkalmazása, igehatározók ismertetése. Írásbeli gyakorlatok, — latin-magyar és magyar-latin mondatok fordítása és elemzése. K. k. Schulz-Kiss „Latinnyelvtan“ 4-dik kiadás. 1875. és „Latin gyakorlókönyv“ 4-dik kiadás 1875.
- II-dik oszt. hetenkint 5 óra. A rendes és rendhagyó igék hajlítása, megfelelő latin-magyar és magyar-latin mondatok fordítása és elemzése. Szóképzéstan. 20 mese és elbeszélés fordítva és emlékelve. K. k. mint az I-ső osztályban.
- III-dik oszt. hetenkint 5 óra. Syntaxis. A mondat kellékei, casustan, adjectivumok, névmások és praepositiók használata, megfelelő gyakorlatokkal. K. k. mint az I-ső osztályban. Cornelius Nepostól: Miltiades, Themistocles, Pausanias, Cimon, Lysander, Alcibiades, Thrasybulus, Conon, Dion életrajza fordítva, elemelve s részben emlékelve. K. k. Cornelius de Vass. 5-dik kiadás: 1874. Tirociniumból: 38 mese. K. k. Siebelis-Szamosi: „Tirocinium poeticum.“ 2-dik kiadás 1874.
- IV-dik oszt. hetenkint 5 óra. Az igeidők, módok, conjunctiók és adverbiumok használata, nyelvtani szabálytalanságok, alakzatok, metrica, pénz- és időszámítás, megfelelő gyakorlatokkal. Írásbeli otthoni dolgozatok. K. k. mint fentebb. — Cornelius Nepostól: Iphierates, Timotheus, Datames, Epaminondas, Pelopidas, Agesilaus, Eumenes, Phocion, Timoleon, De regibus, Hamilcar, Hannibal, Cato, Atticus életrajza fordítva és elemelve, két életrajz emlékelve. K. k. mint fentebb. Tirociniumból: a harmadik szakasz fordítva s prózába áttéve. K. k. mint fentebb.

Földrajz és Történelem.

- I-ső oszt. hetenkint 3 óra. A mértani és természettani földrajz elemei. Az öt világrész és világtenger általános leírása. K. k. Batizfalvy István „a földrajz elemei“ 9-dik kiadás.
- II-dik oszt. hetenkint 4 óra. Földrajzból: Europa politikai földrajza. K. k. mint fentebb. Történelemből: Az ó-kor főbb eseményei a népvándorlásig. K. k. Ladányi Gedeon „Világtörténet“ 3-dik kiadás. 1873.
- III-dik oszt. hetenkint 4 óra. A közép- és újkor földrajzi kisérlettel. K. k. mint fentebb.
- IV-dik oszt. hetenkint 4 óra. A magyar történelem. K. k. Horváth Mihály „A magyarok története“ 9-dik kiadás.

Mennyiségtan.

- I-ső oszt. hetenként 4 óra. Számтанból: tizedes rendszer, a négy művelet egész-, tizedestört- és közönséges tört-számokkal. K. k. Močnik-Szabóky „Számтан“ 9-dik kiadás. 1876. Mértanból: pontok, vonalak, szögek, háromszögidomok. K. k. Močnik-Szabóky: „Nézlettan“ 12-dik kiadás. 1875.
- II-dik oszt. hetenként 4 óra. Számтанból: egyszerű viszonyok és arányok, egyszerű hármasszabály, százalékszámítás, olaszgyakorlat, mértékisme. Mértanból: négy- és többszögek, az idomok kerítése és területnagysága, Pythagorasi tétel, az idomok átváltoztatása, osztása, hasonlósága. K. k. mint fentebb.
- III-dik oszt. hetenként 3 óra. Számтанból: ellentett mennyiségekkel és általános számokkal a négyművelet, hatványozás, gyökvonás. K. k. Močnik-Szabóky „Számтан“ 6-dik kiadás. 1876. Mértanból: a kör-ről, a körbe és kör köré irt idomok, körület, körterület, körszelet és körmetszet kiszámítása. Különböféle görbe vonalú idomok. K. k. Močnik-Szabóky „Nézlettan.“ 7-dik kiadás, 1876.
- IV-dik oszt. hetenként 3 óra. Számтанból: egyszerű viszonyok, arányok és hármasszabály ismétlésével az összetett viszonyok, arányok és hármasszabály ismétlésével az összetett százalék-, határidő-, vegyítés-, társaságyszabály- és kamatos kamatszámítás, egyenletek. Mértanból: köbmértan. K. k. mint fentebb.

Természettudomány.

- I-ső oszt. hetenként 3 óra. Emlősök, rovarok. K. k. Dorner József: „Állattan“ I- és III. rész 2-dik kiadás. 1874.
- II-dik oszt. hetenként 3 óra. Madarak, hüllők, békányok és halak. K. k. Dorner: „Állattan“ II. rész 2-dik kiadás 1874. Növénytan. K. k. Dorner „Növénytan“ 2-dik kiadás 1874.
- III-dik oszt. hetenként 3 óra. Ásványtan, K. k. Dorner József: „Ásványtan.“ 3-dik kiadás 1876. Physikából: általános és különös tulajdonok, a víz mint legfontosabb folyadék. K. k. Schubert.
- IV-dik oszt. hetenként 3 óra. Légnemű testek, hang és hőről, a világosság tüneményei, delezesség és villanyosság. K. k. mint fentebb. Vegytan hetenként 2 óra a nyári félévben. K. k. Dr. Dékány Rafael „elemi vegytan“ 2-dik kiadás 1872.

Rajz és szépirás.

- I-ső és II-dik oszt. hetenként 2 óra. Egyenes és görbe vonalú idomok. Épület- és tájrajz, állatok rajzolása. Folyó- és műirási gyakorlatok.
- III-dik és IV-dik oszt. hetenként 2 óra. Épület- és tájrajz, virágok, arc képek rajzolása. Folyó- és műirási gyakorlatok.

Ének.

- I-ső, II-ik, III-ik és IV-ik oszt. hetenként 2 óra. Egy szólamra és négyszólamra több egyházi és világi dal.

Tornászat.

- I-ső, II-ik, III-ik és IV-ik oszt. hetenként 4 óra. Szabad, rend- és szergyakorlatok.

Gyorsírázat, mint melléktantárgy.

A gyorsírást mint melléktantárgyat két IV-dik oszt. tanuló segítségével Marhauser Imre tanár tanította. A tanításban 26 ifju vett részt, — 7 a vitairásban, a többi a levelezési gyorsírázatban gyakorolta magát. A kör egynehány gyorsírázati művön kívül a „Gyorsírázati Lapokat“ is megrendelte és járatta.

IV.

A tanulók névjegyzéke.

I-ső osztály.

1. Appel Keresztély, ág. hitv. Hagymás, Baranyam.
2. Árvay Antal, róm. k. Tevel, Tolnam.
3. Becht Rezső, ág. hitv. Bonyhád.
4. Becker Jenő, ág. hitv. Somodor, Somogym.
5. Binder Jakab, ág. hitv. Börzsöny, Tolnm., ismétlő.
6. Bischof Gyula, ág. hitv. Kéty, Tolnam.
7. Brand Ede, róm. kath. Mohács, Baranyam. ism.
8. Buday István, helv. hitv. Cece, Fehérm.
9. Büchler József, Móz. vall. Bonyhád, ismétlő.
10. Csimá Mózes, helv. hitv. M.-Egres, Somogym.
11. Csuzi Sándor, helv. hitv. Aszaló, Somogym.
12. Destek Andor, róm. kath. Bikács, Tolnam.
13. Deutsch Gyula, Móz. vall. Bonyhád.
14. Dobrovsky Gyula, ág. hitv. Uzd, Tolnm.
15. Dorsits János, róm. kath. Dombóvár, Tolnam.
16. Farkas Istv., ág. hitv. L.-Komárom, Veszprémm.
17. Fekete Árpád, róm. kath. Dombóvár, Tolnm.
18. Feldmann Gyula, Móz. vall. Bonyhád.
19. Fráncsits Mihály, róm. kath. Dombóvár, Tolnam.
20. Frank Károly, ág. hitv. Szárazd, Tolnam.
21. Friedenthal Zsigmond, Móz. vall. Decs, Tolnam.
22. Gronwald József, ág. hitv. R.-Kozár, Baranyam.
23. Grosch Samu, ág. hitv. Hagymás, Baranyam.
24. Haffner Vilmos, ág. hitv. Bonyhád.
25. Herman Dénes, ág. hitv. Szabadszállás, Pestm.
26. Hof Henrik ág. hitv. Bonyhád.
27. Kern József, róm. kath. Paks, Tolnam.
28. Kiss Elek, ág. hitv. S.Szt.-Lőrincz, Tolnam.
29. Kohner Zsigmond, Móz. vall. Bonyhád, ismétlő.
30. Lemle Rudolf, ág. hitv. Tékes, Baranyam.
31. Liebelt Antal, róm. kath. Bonyhád.
32. Löwy Mór, Móz. vall. Bonyhád.
33. Mátzon Kálmán, róm. kath. Decs, Tolnam.
34. Maurer Frigyes, róm. kath. Tevel, Tolnam.
35. Mühl János, ág. hitv. Mekényes, Baranyam.
36. Müller János, ág. hitv. Hidas, Baranyam.
37. Müller Sándor, helv. hitv. Hidas, Baranyam.

38. Nagy Pál, helv. hitv. M.-Egres, Somogym.
39. Németh Lajos, róm. kath. Szegzárd, Tolnam.
40. Niebel Miklós, róm. kath. Dombóvár, Tolnam.
41. Nitsinger Fülöp, ág. hitv. Tarrós, Somogym.
42. Nunkovits Ferencz, róm. kath. Bonyhád.
43. Nusser István, róm. kath. Bonyhád.
44. Oberndorf Henrik, ág. hitv. M.-Bolly, Baranyam.
ismétlő.
45. Pichler Gyula, róm. kath. Bonyhád, ismétlő.
46. Popelka Pál, ág. hitv. Tordas, Fehérm.
47. Potzner János, ág. hitv. Bonyhád.
48. Pribenszky Lajos, róm. kath. Szegzárd, Tolnam.
49. Pula Gyula, ág. hitv. S.Szt.-Lőrincz, Tolnam.
50. Roth István, ág. hitv. Bonyhád.
51. Raics Gyula, helv. hitv. Szegzárd, Tolnam.
52. Stoffler János, róm. kath. Szászvár, Baranyam.
53. Sauerwein Jakab, ág. hitv. R.-Kozár, Baranyam.
54. Takács László, róm. kath. Dombóvár, Tolnam.
55. Traiber János, róm. kath. Bonyhád.
56. Wagner Márton, ág. hitv. R.-Kozár, Baranyam.
57. Weiss Sim., Móz. vall. Monostor, Baranyam. ism.
58. Weppert Henrik, ág. hitv. Apáthy, Tolnam. ism.

Évközben kimaradtak:

59. Gehringer Henrik, ág. hitv. Bonyhád.
60. Heckfuss János, ág. hitv. Gerényes, Baranyam.
61. Magyar Pál, ág. hitv. Hidas, Baranyam.
62. Ralján Bálint, ág. hitv. Gadács, Somogym.
63. Sipos György, róm. kath. Győre, Tolnam.

Betegség miatt évközben eltávoztak:

64. Kulesár István, róm. kath. Mocsolád, Baranyam.
65. Sárközy Sándor, helv. hitv. Pall, Baranyam.

Hallgatókul beirattak évközben:

66. Becker József, ág. hitv. Bonyhád.
67. Hess Konrad, ág. hitv. Bonyhád.
68. Nagy Sándor, helv. hitv. Hetes, Somogym.

Magántanulóul beiratott:

69. Lágler László, ág. hitv. Kölesd, Tolnamegye.

II-dik osztály.

1. Biegel Bálint, róm. kath. Bonyhád.
2. Bradák Sándor, ág. hitv. Tordas, Fehérm.
3. Daxner Kálmán, ág. hitv. Tót-Kér, Tolnam.
4. Fent Imre, róm. kath. Várdomb, Tolnam.

5. FerenczySánd., helv. hitv. Dunasz.-György, Tolnam.
6. Goldstein Sándor, Móz. vall. Bonyhád.
7. Gőbölös József, róm. kath. Börzsöny, Tolnam.
8. Göth Ferencz, róm. kath. Bonyhád.

9. Héra János, ág. hitv. Váralja, Tolnam.
10. Hergert Lajos, róm. kath. Szászvár, Baranyam.
11. Huckstedt Fülöp, ág. hitv. Bonyhád.
12. Hujdits Károly, róm. kath. Szegzárd, Tolnam.
13. Kerkápoly István, helv. hitv. Büsti Somogym.
14. Késmárky István, róm. kath. Szegzárd Tolnam.
15. Kiesz Ferencz, róm. kath. Bonyhád.
16. Kring Gyula, ág. hitv. Kéty, Tolnam.
17. Lauschmann Ödön, róm. kath. Szegzárd, Tolnam.
18. Lengyel Ferencz, róm. kath. Bonyhád.
19. Marosy Béla, helv. hitv. Kölesd, Tolnam.
20. Mautner Ignác, Móz. vall. Kéty, Tolnam.
21. Nunkovits György, róm. kath. Bonyhád.
22. Pospischill Róbert, róm. kath. Bonyhád.
23. Róth Márton, róm. kath. Bonyhád.

24. Singer János, róm. kath. Dombóvár, Tolnam.
25. Schneider Gábor, róm. kath. Szegzárd, Tolnam.
26. Sörös József, helv. hitvall. Etsü, Somogym.
27. Stann Viktor, róm. kath. Szegzárd, Tolnam.
28. Stein György, ág. hitv. Kéty, Tolnam.
29. Szondi Sándor, helv. hitv. Paks Tolnam.
30. Tóth Kálmán, róm. kath. Kölesd, Tolnam.
31. Tóth Lajos, helv. hitv. Dunaszentgyörgy, Tolnam.
32. Zsigmond Imre, róm. kath. Szegzárd, Tolnam.

Évközben kimaradt:

33. Kulipp István, ág. hitv. Kapos-Szekeső, Baranyam. ismétlő.

Magántanulóul beiratott:

34. Mautner Henrik, Móz. vall. Hidas, Baranyam.

III-dik osztály.

1. Bereczky Lajos, helv. hitv. Dégh, Veszprémm.
2. Foglits Győző, róm. kath. Pécsvárad, Baranyam.
3. Friedrich Menyh., ág. hitv. M.-Bolly, Baranyam.
4. Fuchs Lajos, ág. hitv. Bonyhád, ismétlő.
5. Geyer László, ág. hitv. Iván-Dárda, Baranyam.
6. Haffner Lajos, ág. hitv. Bonyhád.
7. Ihrig Ernő, ág. hitv. Báltaszék, Tolnam.
8. Kajtár Sándor, róm. kath. Zomba, Tolnam.
9. Karl József, ág. hitv. Györe, Tolnam.
10. Lágler Jenő, ág. hitv. Kis-Harta, Pestm.
11. Laub Sándor, ág. hitv. Hidas, Baranyam.
12. Liebelt Ferencz, róm. kath. Bonyhád.
13. Lustig Náthán, Móz. vall. Báltaszék, Tolnam.
14. Mátzon József, róm. kath. Decs, Tolnam.
15. Mészáros Ján., helv. hitv. Alsó-Segesd, Somogym.

16. Nusser János, róm. kath. Bonyhád.
17. Pap István, helv. hitv. Bonyhád.
18. Perczel György, róm. kath. Bonyhád.
19. Péter János, ág. hitv. Börzsöny, Tolnam.
20. Praudich Jenő, róm. kath. Deliblát,
21. Rück Frigyes, ág. hitv. N.-Mányok, Tolnam.
22. Schwarzkopf Alajos, róm. kath. Bonyhád.
23. Strauss Ignác, Móz. vall. Bonyhád.
24. Szutter Vilmos, ág. hitv. Bikács, Tolnam.
25. Tamaskó Lajos, róm. kath. Szegzárd, Tolnam.
26. Till Hugó, róm. kath. Bonyhád.
27. Varga Pál, ág. hitv. Tordas, Fehérm.
28. Wagner János, ág. hitv. Alsó-Nána, Tolnam.

Évközben kimaradt:

29. Molnár Lajos, róm. kath. Szegzárd, Tolnam.

IV-dik osztály.

1. Busbach Jenő, ág. hitv. Némedi, Tolnam.
2. Breyer Félix, Móz. vall. Bonyhád.
3. Dicity Gyula, róm. kath. Bonyhád.
4. Engelmann Frigyes, Móz. vall. Hőgyész, Tolnam.
5. Farkas Elem., ág. hitv. L.-Komárom, Veszprémm.
6. Gold Péter, Móz. vall. Bonyhád.
7. Késmárky József, róm. kath. Szegzárd, Tolnam.
8. Kostyák Viktor, róm. kath. Bonyhád, önként ism.

9. Lustig Benő, Móz. vall. Báltaszék, Tolnam.
10. Müller Imre, helvét hitv. Hidas, Baranyam.
11. Pirkner József, róm. kath. Bonyhád.
12. Taupert György, ág. hitv. Bonyhád.
13. Zavaros Gyula, róm. kath. Paks, Tolnam.

Magántanulóul beiratott:

14. Broch Salamon, Móz. vall. N.-Berki, Somogym.

V.

Az algymnasium népeességének átnézető kimutatása az 1876⁶/₇-diki tanévben.

O s z t á l y	Az 1876 ⁶ / ₇ -diki tanévben beiratott	Ezek között ismétlőd.	Magántanuló.	Évközben ki-maradt.	A tanév végén jelen volt.	Vallásra nevezve				Anyanyelvre nézve saját bevallás szerint	
						ág. h. ev.	helv. hit. ev.	róm. kath.	Möz. vall.	magyar	német
I.	69	8	1	7	62	33	8	21	7	50	19
II.	34	1	1	1	33	7	6	18	3	33	1
III.	29	1	—	1	28	13	3	11	2	27	2
IV.	14	1	1	—	14	3	1	5	5	14	—
Összesen . .	146	11	3	9	137	56	18	55	17	124	22

VI.

Ösztöndíjak.

A mult isk. évben a gyorsírási kör által kitűzött és a nyilvános vizsga alkalmával átadott egy-egy ezüst frtnyi szorgalom-díjat Dömötör Károly IV. oszt. tanuló és Müller Imre III. oszt. tanuló nyerte el.

Folyó isk. évre említett kör 3 ezüst forintot tűz ki jutalmul, hogy ez egyenlő részben azon három tanulónak ítéltessek oda és adassék át a nyilvános vizsga alkalmával, akik a gyorsírásban a legnagyobb előmenetelt tették.

A gróf Styrum-Limburg által tolnamegyei szegény nemes szülők tanuló gyermekei segélyezésére alapított ösztöndíjban Késmárky József, IV. oszt. tan. 80 frttal és Kajtár Sándor, III. oszt. tan. 60 frttal o. é. részesült.

Tekintetes Dobrovszky János esp. felügyelő ur a tanári kar rendelkezésére 10 frtnyi összeget bocsátott oly célból, hogy ez ösztöndíjképen valláskülönbség nélkül oly német anyanyelvű tanulónak adassék, aki a magyar nyelv elsajátításában a legkielégítőbb eredményt mutatja föl. A tanári kar erre legérdemesebbnek Huckstedt Fülöp II. oszt. tanulót találta. Fogadja egyébiránt a nemeslelkű adományozó intézetünk iránt ez uton is tanusított áldozatkészségéért a tanári kar legforróbb köszönetét.

VII.

Könyvtár.

Vétel utján könyvtárunk a következő folyóiratokkal szaporodott: Budapesti közlöny, Természettudományi közlöny, Nyelvőr, Országos közléptanodai tanáregylet közlönye, Protestans egyház- és iskolai lap, Magyar Tanügy. Csere utján az országnak majdnem valamennyi tanodájától isk. értesítők.

Ajándék utján a könyvtár következő művekkel szaporodott: T. Adler Lajos urtól: Márton: német, magyar és deák lexicon — és lexicon trilingue 4 kötet. Tek. Német Pál szegszárdi távirdafőnök urtól: Koronázási emlékkönyv 1 kötet; Magyar játékszin, Kisfaludy Sándortól 1 köt. Aristides és Themistokles (II. köt.) 1 köt.; Néhány év Petőfi életéből, Szeberényitől, 1 köt.; — Ronge, Czerski (Zanj) 1 köt. Der Freimaurerbund von Dr. Friederich 1 köt. — Der Freiherr von Dr. Bretschneider 1 köt. Aigner Lajos könyvkereskedő urtól: tankönyvek (2 köt.). A Franklin könyvkiadó társulattól: 18 drb tankönyv. Kókai Lajos könyvkereskedő urtól: 6 drb tankönyv. Tisztelendő Héring János kemenes-hőgyészi lelkész úrtól: 1 drb történelmi térkép, 3 kép és vezérfonál a térképhez 1 köt. Az esperesi hivatal utján: néhai Nagymélt. báró Prónay Gábor fölött tartott emlékbeszéd (1 füz.) Mélt. Zsedényi Ede egyetemes felügyelő ur beiktatási ünnepélye (1 füz.) A magyar nemzeti muzeum többes példányainak jegyzéke és a közoktatás állapotáról szóló ötödik jelentés.

Az adományokért hálás köszönetet mond az intézet nevében az igazgatóság.

Az ifjúsági könyvtár tetemes gyarapodásnak örvendett, úgy hogy könyveinek elhelyezésére új szekrényt kellett csináltatni. — E könyvtár részére 57 frt 52 krnyi megrendelések történtek. A III. és IV. osztály mint minden évben, úgy ez idén is az általa járatott „Hasznos mulattató“ című folyóirat példányait bekötvén a könyvtárnak engedte át.

VIII.

Szertárak.

A természetrajzi gyűjtemény gyarapításához járult: Tek. Novák gyógyszerész ur 3 drb kitömött madárral, Nagys. Bárány Sándor ur 3 drb szép táblákban fölött jegecedett gipszszel, 1 drb csoportba nőtt jegecedett ónére és 1 drb hegyi jeggeccel belenőtt 4 rózsakvaredarabbal.

A physikai szertár vétel utján szaporított: 1 drb Cartesius-féle buvárral üveggel együtt; — 1 drb villanygéphez szükséges üvegoronggal forgatujával és a hőrvánkosokhoz szükséges fonesorral.

A chemiai szertár gyarapodott: 6 drb üveggörebbel, kaucsuk csövekkel, próba üvegekkel, platnosdronyokkal. Chemiai experimentumokra szükségelt kiadások fedezésére a IV-dik osztály 12 frtot o. é. gyűjtött s adott át az előadó tanárnak.

Régi pénzeket ajándékoztak: Nt. Sárközy Sándor ref. lelkész ur 3 drb papírpénzjegyet 1849. évből, Tek. Dr. Pöt Badó ur 3 drb ezüstpénz, Angyal Ferenc úr 30 drb rézpénzt és Lustig Náthán III. oszt. tanuló 6 drb. ezüstpénzt.

Fogadják az ajándékozók az intézet köszönetnyilvánítását.

IX.

Tápintézet.

Tápintézetünkben 50 frtnyi fizetés mellett bármely hitfelekezetti tanuló nyer élelmezést, még pedig naponként 1 font kenyert, $\frac{1}{4}$ font húst s ebédre úgy mint vacsorára elegendő mennyiségű főtt ételt. Az első félévben: 37 tanuló, a második félévben 35 tanuló vett részt.

Ez isk. évben is sok könyöradományyal segítették a tápintézetet s ennek tulajdonítható, hogy dacára a több költséget igénylő befektetéseknek pénzüri hiány nélkül mult el az év.

Kedves kötelességemnek tekintem a befolyt adományokról számadást adni.

Az 187 $\frac{5}{6}$ -diki értesítőből kimaradt: a kölesdi ev. gyülekezet ajándéka 2 frt 50 kr., 3 $\frac{1}{2}$ nyolcados bab, 2 $\frac{1}{2}$ font füstölt hus, Tisztelendő Láger Lajos ur adománya: 2 zsák burgonya, 10 itcze bab, Adler Lajos ur ajándéka: 1 mérő rozs és Kúfáber György uré: 1 zsák burg.

F. 187 $\frac{6}{7}$ isk. évben kapott a tápintézet: Nt. Schleinig Károly esp. urtól: 4 frt. Tek. Brand János ügyvéd urtól 10 frt Sebáfer Mihály kis-tormási tanító urtól: 1 frt, 20 itcze bab, 1 zsák burg. s zöldség. Roth

Mihály urtól: 1 frt. Tiszt. Royko Károly m.-bólyi ev. lelkésztől 2 frt, a hidegkuti ev. gyülek. 1 frt 50 krt, lelkésze Tiszt. Bauer Adolf úrtól 50 kr., Sauerwein Jakab urtól R.-Kozárról: $\frac{1}{2}$ zs. burg. Tek. Pap Áron mérnök urtól helyben: 6 zs. burg., 15 itce bor, Göbbölös Jánostól 1 zs. burg., Karl János tanító urtól Győrérről 1 zs. burg., Lágler János kis-hartai tanító urtól: 4 itce mézet és mákot. Liebelt Antal urtól helyben: 2 zs. burg., 4 itce zsir. Tdő Lágler Lajos kis-mányoki ev. lelkész urtól 40 fej káposztát, vöröshagymát és tejet. Birkenstock Jakab urtól helyben: 1 zs. burg., 1 itce zsirt. Özv. Huckstedt asszonytól: 2 itce zsirt, Nagys. Nunkovits Gyula urtól: 4 zs. burg., 2 zs. liszt, 1 zs. zöldség, 1 nyole. bab és 1 sonkát. A majosi ev. gyül. 4 zs. különféle főzeléket. Till József urtól helyben: 2 frt, 4 font füstölt hús és 1 zs. burg. Róth Mártonné asszonyság helyben: 11 itce zsirt, Tiszt. Szutter Victoria asszonytól: 5 itce mák, 1 nyole. bab, 3 itce méz és 1 font soda, 12 font füstölt hús, 2 sonka, 10 font túró, 13 drb tojás és 5 itce lisztet, Főtiszt. Bencze István helybeli plébános urtól: 1 mérő búza, 2 m. burg. a csikos-tóttósi ev. gyül. $2\frac{1}{2}$ mérő rozs, 1 m. kukorica, 1 m. burg., $\frac{1}{2}$ m. bab s árpát s 30 krt, tanítója Mestyán János urtól: 1 frtot, a kapos-szekesői ev. gyülek. 50 kr., 1 m. rozs, $\frac{1}{2}$ m. kukorica, 1 zs. burg., 21 lit. bab, 7 lit. lenesét és tanítója Rühl Károly urtól: 50 krt, a muesaí ev. gyül. 1 zs. burg. $\frac{3}{4}$ m. bab, 16 drb tojás, hagymát és 10 krt. Tek. Beck József urtól helyben: 1 zs. liszt, 1 zs. burg. és 5 itce zsirt. Tek. Mátzon József urtól Decsről: $\frac{1}{4}$ m. bab s kölest, Tek. Frank Jakab szárazdi jegyző urtól 38 font fehér lisztet, Tek. ifj. Muttnyánszky Alajos urtól: 4 zs. burg. és Tek. Willinger Márton urtól helyben 4 zs. burg., Tek. Árvay Józsefné asszonytól Tevelről: 1 kosár zöldséget, Becker Konrád nagyhácsi tanító urtól: $\frac{1}{4}$ m. babot, Appel Keresztély urtól Hagymásról: 7 lit. hajdina, 13 lit. bab, $\frac{1}{2}$ zs. burg., a bonyhádi ev. gyülekezetben a curatorok gyűjtése: 5 zs. burg., 5 nyole. bab, 50 drb tojás, 7 font szalonna, 7 itce tengeri és liszt, pénzben adakoztak; Jung János 10 kr., Géhringer János 40 kr., Wirth János 10 kr., Jung Henrik 4 kr., Schuhmann Ádám 10 kr., Kún István 8 kr., Dürr Ádám 10 kr., Deckmann Jakab 10 kr. Gerhardt János 10 kr., Steiner János 10 kr., özv. Schmidt Jánosné 20 kr., Schönwolf Jakab 10 kr., Tek. Koch János aljárásbíró ur 2 frt, Engel P. Hermann és fiai 1 frt, Tek. Furman Károly ügyvéd ur 1 frt, Beck Károly ur 40 kr, Novotni állatorvos ur 50 kr., Jung Jakab 10 kr., Márton György tanító ur 1 frt, Becker Péter 10 kr., Hess János 4 kr., Schaub József 10 kr., Dürr Ádám 10 kr. Reining Henrik 10 kr., Potzner György 17 kr., Fritsch S. ur 50 kr., Schád János orvos ur 50 kr., Straicher Benő ur 50 kr., Reich Samu ur 20 kr. és Tisztelendő Prinner Theresia asszony 1 frt, Tek. Sebestyén Imre váraljai jegyző ur 5 frt. A helybeli casino báljövendelmének felerészét 12 frt 75 krt a tápintézet segélyezésére adta. Tiszt. Wiesner Boldizsár ig. tr. ur kert-részét a tápintézetnek engedte át használatra. Tek. Fördös Géza helyb. ügyvéd ur és Tisztelendő Arndt János tr. ur az ifjúságot megvendégelték.

Fogadják e nemes szívü adakozók intézetünk mély köszönetét. Különösen azon egyházi előjáróknak mondok szíveségökért köszönetet, kik kérésemre oda működtek, hogy a hivek adakozása folytán tetemes mennyiségü természetnybeli ajándékot nyert a tápintézet.

Marhauser Imre,
tápintézeti gondnok.

X.

Adományok az építkezésre és isk. telek befásítására.

Az altanodai építkezési célra adakoztak: a gyámintézeti bizottmány az 1876. évben okt. hó 15-én Pakson tartott gyűlése alkalmával begyűlt offertoriumot szavazta meg 94 frt 20 krt o. é. Az egyházmegyei gyámintézeti adomány építési célra 18 frt o. é. Nagyt. Lágler György vasi esp. úr adománya 5 frt. o. é. Ezenkívül Göbbölös József 2 szekér homokot, Kallupka János ur 9 szek. homokot szállított ingyen. Az izményi ev. gyülek. 30 kéve zsuppot szolgáltatott át; Rűck Alajos ur 10 métermázsa meszet adott. Tek. Bonyhád Géza ur 6 szekér polyvát, Tek. Muttnyánszky Alajos ur 5 szek. polyvát, Nagys. Kardos Kálmán ur 2 szek. polyvát, Nagys. Nunkovits Gyula ur 1 szekér polyvát hordattak ingyen az iskolaudvarba. A hidasi községi

előjáróság 8 szekér finom homokot szállíttatott, a majosi és kis mányoki község ingyen fuvar tette a szükséges fa szállításánál.

Az isk. telek befásításánál is tetemes adományokról lehet megemlékeznünk. Mindenek fölött mély hálóját nyilvánítja a tanári kar Mélt. Bonyhády Gyula urnak, ki azonkívül, hogy a befásításnál szükséges tervet elkészíteni és a terrenumot felosztani szives volt és kertészét az ültetésnél rendelkezésünkre adta, 12 drb gyönyörű acer platanoides ajándékozott. Mély köszönetét fejezi ki a tanári kar Mélt. Perczel Mór tábornok urnak, ki 600 csemetét, Tek. Stamm Jakab szegzárdi bíró urnak, ki 300 drb erdei csemetefát, Tek. Perczel Miklós urnak, ki 600 drb. csemetét, Tek. Muttnyánszky Alajos urnak, ki bokrozatot volt szives adni, továbbá a majosi község több lakosának szintén bokrozatért, a bonyhádi községnek 70 drb akáccsemetéért, végre Arndt Jakab urnak, ki több napon át a terület rendezésénél és beültetésénél segédkezett nyújtani szives volt.

XI.

Zárszó.

A második félévi nyilvános vizsga június hó 26 és 27-én tartatik meg.

A jövő 187⁷/₈ isk. év sept. hó 1-én veszi kezdetét — a hónap 3 első napja beiratásokra és délelőtti órákban pót-, illetőleg javító vizsgálatokra fordítván.

Minden tanórai járandóság fele részben a beiratásnál lefizetendő.

Az igazgató a koszt-, szállás- és cserébeadókról jegyzéket készít s szivesen szolgál fölvilágosítással.

